

Az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet kutatásai az ERFARET-ben

Lett Béla – Puskás Lajos – Stark Magdolna

*Nyugat-magyarországi Egyetem Erdővagyon-gazdálkodási Intézet
uzemtan@emk.nyme.hu*

Kivonat

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdővagyon-gazdálkodási Intézete az ERFARET keretében 2008-ban az alábbi öt témakörben végezte kutatásait.

- A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése és működési zavarainak elhárítása
- Térségei-regionális erdőgazdálkodási tervek, projektek, pályázatok, támogatások.
- A szabályozás változások hatása az erdőgazdálkodás jövedelem-termelő képességére, az erdőállományok értékére.
- Az erdőtelepítés helyzete, lehetőségei és alternatívája
- Tudástranszfer erdővagyon-gazdálkodási elemeinek kiterjesztése

Kulcsszavak: erdőgazdálkodás, erdőértékelés, erdőtelepítés, tudásközpont

Abstract

The research work of the Institute of Forest Assets Management of the University of West Hungary covered the following five areas within the framework of ERFARET (Regional Knowledge Centre of Forest and Wood Utilization) in 2008:

- Development of private forestry, eliminating its operational problems.
- Forest projects in the regional development plans and developing and strengthening the absorption capability of forestry.
- Effect of regulation on the profitability of forest management and on the value of forest stands.
- State and possibilities of new afforestations and its alternatives.
- Extensions of the forest assets management aspects in the knowledge transfer.

Key words: forest management, forest valuation, afforestation, knowledge centre

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdő- és Fahasznosítási Regionális Egyetemi Tudásközpont (ERFARET) tizenegy alprogramja közül az egyik az Erdővagyon-gazdálkodás fejlesztése (1.1.), amelyben nyolc szervezet vett részt (EVGI–Erdővagyon-gazdálkodási Intézet, Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt., Szombathelyi Erdészeti Zrt., Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt., Zalai Erdészeti és Faipari Zrt, Szabó Vendel egyéni vállalkozó, DigiTerra Informatikai Szolgáltató Kft., Pannon Projekt Gazdasági Tanácsadó és Műszaki Termék Gyártó Kft., Nyugatdunántúli Regionális Fejlesztési ügynökség). Kiemelt partnerként a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága

és az Erdészeti Tudományos Intézet működött közre. A négy évig tartó (2005-2008) kutatásból a 2008 évi tevékenységet foglaljuk össze.

A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése és működési zavarainak elhárítása

A magán-erdőgazdálkodás fejlesztésére és működési zavarainak elhárítására elindított témában három témacsoportban összegeztük a kutatási részeredményeket. Az egyes témacsoportok tartalmazzák a korábbi kutatások által alátámasztott megállapításokat, másrészt a bennük foglalt javaslatokkal a megcélzott problémák megoldására is alkalmasak. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztésének alapja a birtokrendezési koncepció és modell, amely tartalmazza a birtokviszonyok jelenlegi leírását, a fejlesztéshez szükséges peremfeltételeket, a javításra használható javasolt eszközöket és a hatáselemzésre alkalmas módszert. A kérdőíves felméréssel végzett vizsgálat feltárta a tulajdonosi motivációkat és szándékokat, a tulajdonosi csoportokat tipizálni és több szempont alapján jellemezni tudjuk. A másik érintett terület az erdőgazdálkodói rendezetlenség, amelyre vonatkozóan szintén rendelkezésre áll egy probléma megoldási javaslat, amely épít a birtokrendezésre, és egyúttal kapcsolódik a magán-erdőgazdálkodás fejlesztési koncepcióját tartalmazó harmadik csomaghoz is. A bejegyzett erdőgazdálkodó nélküli területek nagysága és aránya indokolja a különleges figyelmet és gondoskodást. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése – az előbbi korlátozó tényezők oldásakor – az általános kérdések mellett kiemelt részterületekkel is foglalkozik, például az erdészeti munkák kivitelezését végző szolgáltatók gépellátottságának javítása, az erdészeti szakismeretek bővítése és alkalmazása.

A tudástranszferhez kapcsolódóan a tájékoztatási feladatoknak megfelelően olyan ismeretterjesztő kiadványt állítottunk össze, amely a szakismeretekkel nem rendelkező erdőtulajdonosokat és erdőgazdálkodókat tíz kérdéskörben segíti megalapozottabb döntések meghozatalában.

A kutatási program végére a konzorciumi partnerek közreműködésével Győr-Moson-Sopron megyében az erdészeti integrátorok száma a korábbi egyről ötre emelkedik, amivel jelentősen megnő a térségben a magán-erdőgazdálkodás szervezettsége.

Az EVGI a kutatásokban végzett eredményeket felhasználva véleményezte az erdőtörvény folyamatban lévő módosításait. A jelen alapvető problémája részben a tulajdoni és birtokviszonyok kezelésében rejlik, így annak feloldásában való előrehaladásig az egyéb ösztönző vagy szankcionáló intézkedések hatása kétséges. Magfoglalmaztuk, hogy a magyarországi termőhelyi és erdőállományi differenciáltságra a jogi szabályozásnak is tekintettel kell lenni.

Térségi – regionális erdőgazdálkodási tervek, projektek, pályázatok, támogatások

A térségi-regionális tervezés egyre növekvő jelentőségének megfelelően folyamatos kapcsolatot tartottunk az ezen a téren tevékenykedő szervezetekkel, tevékenységünket több tervezési szint felé bővítettük.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a kistérségi terveknek (Csepreg és vonzáskörzete, Órség, Szigetköz és az Alpokalja?), a körzeti-térségi erdészeti fejlesztéseknek. Az erdőgazdálkodási szektor elemi érdeke, hogy ilyen tervek rendelkezésre álljanak, illetve ezek előkészítésében részt vegyen, hiszen különben esély sincs arra, hogy regionális szinten erdészeti-fejlesztési programok induljanak, és fejlesztési források álljanak rendelkezésre erdészeti célokra.

Feltártuk az erdei melléktermékek és szolgáltatások piaci helyzetét, a kereslet és a kínálat alakulását, a ható tényezőket Győrben, a Nyugat-dunántúli régió legnagyobb városában.

A termőhelyi adottságokhoz igazodó erdészeti táji erdőállomány-gazdálkodás viszonylag homogén alapegységet képez, így ezek tervezése, egyes körzetekben a fokozottan természetközeli módszerek alkalmazásának kezdeményezése különös szakmai megalapozást kíván (amely a szabályozás változáshoz is kapcsolódik).

A tervezés országos szintjén született meg az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv, illetve ennek programozása jelenti a legfontosabb releváns országos szakmai folyamatot, amelyben a korábbiakhoz hasonlóan részt vállaltunk, és a korábbi általános észrevételek mellett most konkrét intézkedéseket véleményeztünk. A 2007-13 időszak első két évében az erdőtelepítési pályázat folytatása volt a legfontosabb, de ennek támogatása 2008. évben jelentősen visszaesett.

Figyelemmel kísértük az állami tulajdonú erdőket érintő szervezési kezdeményezéseket, az egységes vállalkozói államerdészeti felvetést, a Nemzeti Park Igazgatóságok erdőgazdálkodás szélesítési törekvését, kiálltunk a multifunkcionális erdőgazdálkodás mellett.

Az EU legtöbb országában az erdőre alapozott iparok fejlesztésére platformok alapultak, az EVGI megszervezte az Erdő- és Faalapú Iparágak Nemzeti Technológiai Platformját, amely az országos jelentőségű kutatási és érdekképviselői szervezetek mellett a szélesebb szakközönség részvételével fogja koordinálni a fagazdaság gyakorlati igényeinek megfelelő kutatásokat.

A szabályozás változások hatása az erdőgazdálkodás jövedelemtermelő képességére, az erdőállományok értékére

A változó jogi, természetes és gazdasági szabályozás alapvetően befolyásolja rövidtávon az erdőgazdálkodók döntéseit, a tanulmányokkal az aktuális főhatósági és tudományos megközelítéseket mutatjuk be.

Az erdőfenntartási járulék 2008. január 1-jével megszűnt, amely az erdőgazdálkodók jövedelmi helyzetét, az erdővagyon értékét jelentősen átrendezi, emiatt szükségessé vált az irányelvek, illetve a számítási metódusok módosítása is.

Az erdőgazdálkodásban fokozatosan előtérbe kerültek a természet közeli módszerek, amelyek részben a körzeti erdőtervek, részben az erdőtestek esetében jelentek meg.

Az erdő és kárérték számítás iránt továbbra is jelentős az igény, az erdőértékelési gyakorlatot folytató szakértők bevonásával előkészítettük az erdőértékelési irányelvek módosítási tervezetét, illetve különböző szituációkra – elsősorban a természetvédelmi korlátozások gazdasági hatására – készültek tanulmányok, végeztünk számításokat.

Az erdőgazdálkodás jövedelmezőségét és gazdasági helyzetét (az EU csatlakozás előtti és utáni évek tendenciáit) az APEH adatok alapján vizsgáltuk, és meghatároztuk az erdőgazdálkodás tágabb gazdasági környezetben elfoglalt helyét és gazdasági kapcsolatrendszerét.

Az erdőrendezés és erdőértékelés korszerűsítése érdekében egy integrált terepi felmérő eszközt szereztünk be (harmonizálunk az igazgatással), amelynek segítségével az erdészeti témájú terepi adatfelvételek lényegesen pontosabbak és gyorsabbak lesznek. Elkészítettük a műszer használati útmutató tervezetét.

Az erdőtelepítés helyzete, lehetőségei és alternatívája

A beszámolási időszakban tovább vizsgáltuk az erdőtelepítések alakulását, változását, a befolyásoló tényezőket, a természetes és gazdasági jogi szabályozást. A 2004/2005-ös, illetve a 2006/2007-es időszak nyertes pályázatainál a térségi teljesítés változását, az egyre erősebb fafajpolitikánál a tölgy fafajú telepítések felfutását és az akác fafaj háttérbe szorítását mutattuk ki.

Meghatároztuk a 2007-2013-as időszakra vonatkozó megváltozott jogszabályi, illetve támogatási környezet hatásait, amelyek a támogatás differenciált csökkentésével a támogatott területre, a támogatási összegekre vonatkoznak. Az erdőtelepítések gazdasági szabályozása mellé állított direkt jogi normával még erősebbé vált a fafaj-politika, de a határtermőhelyek, a Natura 2000 területek és a támogatás utáni hozam nélküli időszakok kritikus zónát jelentenek.

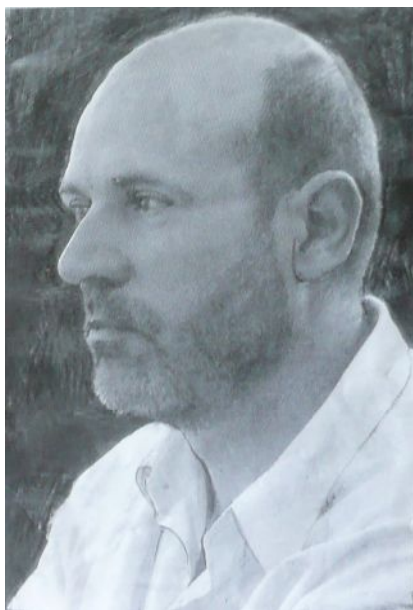
A megismert hátráltató tényezők hatásának csökkentésére szakmai ismeretek nyújtásával segítjük az erdőt telepíteni szándékozók tájékozódását (nemes nyár és akác).

A szabályozás változás is az energetikai fás szárú ültetvények létesítése felé tereli a tulajdonosok és gazdálkodók figyelmét, amellyel kapcsolatos reális ismeretek fontosak még a nagyobb volumenű beruházások előtt.

Tudástranszfer erdővagyon-gazdálkodási elemeinek kiterjesztésére

Erdővagyon-gazdálkodási Konferencia és Mészáros Károly Emlékülés

2008 nyarán az erdővagyon-gazdálkodási alprogram záró konferenciájának megrendezésére került sor, amellyel Prof. Dr. Mészáros Károly emlékének is tisztelegtünk. A két napos rendezvényen aktívan részt vettek az erdészeti neves szakemberei, és a jubileumokhoz kapcsolódva bemutattuk az intézethez tartozó diszciplínák oktatását és kutatását. A Mészáros Károly munkásságát összefoglaló angol nyelvű kiadvánnyal tájékoztattuk a külföldi kollégákat.

A program előadói: Tiszteletadás és köszöntés Prof. Dr. Lett Béla, Prof. Dr. Faragó Sándor, Kutas László, illetve Prof. Dr. Faragó Sándor rektor, Prof. Dr. Náhlik András dékán, Prof. Dr. Franz Schmithüsen (Svájc), Prof. Dr. Horváth Béla ERFARET igazgató.

Előadók és felkért hozzászólók: Lapos Tamás, Dr. h.c. Dr. Solymos Rezső, Benedek Fülöp, Nagy Imre, Dr. Papp Tivadar, Kovátsné Dr. Németh

Mária, Lomniczi Gergely, Ali Tamás Gábor, Dr. h.c. Dr. Molnár Sándor, Dr. Németh József, Dr. Marosi György, Pintér István, Németh Sándor, Jung László, Dr. Erdős László.

Az EVGI részéről Dr. Héjj Botond, Dr. Jáger László, Dr. Schiberna Endre tartott előadást. Az EVGI oktatási és kutatási tevékenységéről is tudtunk tájékoztatást adni (Dr. Héjj Botond – Dr. Stark Magdolna: EVGI Erdészeti ökonómiai oktatása és kutatása, Dr. Lett Béla, Dr. Jáger László: EVGI Erdészeti jogi és politikai oktatása és kutatása).

Az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet
az erdészeti felsőoktatás 200 éves jubileuma,
az Erdészeti Politikai és Ökonómiai Tanszéke (EPÖT) jogelődjének, az Erdőgazdasági Politika Tanszék megalakításának 85 éves évfordulója,
az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet (EVGI) megalakulásának 10 éves évfordulója
alkalmából átnyújtotta a résztvevőknek „Az Erdővagyon-gazdálkodási diszciplínák művelésének története” összeállítást.

Magán-erdészeti ismeretterjesztés és információs szolgáltatás

A Magán-erdőgazdálkodási Tájékoztató Iroda (MATI) szolgáltatásai jelenleg három funkción keresztül vehetők igénybe:

- az NYME-EVGI épületében kialakított folyosórészben internet csatlakozással rendelkező számítógépek állnak az ügyfelek rendelkezésére,
- a személyes tanácsadást ügyeleti rendszerben látjuk el szintén soproni székhellyel,
- ismeretterjesztő kiadványok az erdőgazdálkodás fejezeteiről, témaköreiről.

Vállalkozói magatartás az erdőgazdálkodásban és a fafeldolgozásban című könyv

Az elkészült, az erdőgazdálkodás és a faipar területén működő vállalkozásokról és az üzemszervezési ismeretekről szóló szak- és tankönyvet a hallgatóság rendelkezésére bocsátottuk.

A PEFC erdőtanúsítási rendszer

A szabályozás szemléleti változása, az erdészettel szemben támasztott természetvédelmi igények, a civil szervezetek aktivitása felértékeli az erdőtanúsítási rendszereket. A PEFC erdő és fatermék tanúsítási rendszer magyarországi meghonosításához a nemzeti szabvány tervezete kidolgozásra került, amelyet a Nyugat-Dunántúli Régióban üzemi tesztelésre előkészítettünk.

Az erdőgazdálkodási ismeretterjesztésben aktívan kivettük a részünket

Az Európai Erdők Hetéhez kapcsolódóan ez évben is megszerveztük a pedagógusok részére a „Környezetünk az erdő” akkreditált továbbképző tanfolyamot. Az erdészeti PR fontos eleme az azonos üzenetek küldése, amelyet programunk jelmondatai tartalmaznak. Ennek a szélesebb körű képviselését szorgalmazzuk, amely az erdészeti erdei iskolák hálózatában megsokszorozódhat.

Az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet saját standdal vett részt a Sopronban megrendezésre kerülő InnoLignum Szakvásáron, ahol közönségdíjban részesültünk.

Az erdő-turisztikai honlapot bővítettük az MGSZH Szombathelyi és Zalai Igazgatóságának közjóléti adatbázisával és kiegészítettük a konzorciumi tagok szakmai anyagával.